Deo optimo maximo uni & trino, Virgini Deiparæ, & ſancto Lucæ orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

Quodlibetariis diſputationibus manè diſcutienda in Scholis Medicorum, die Jovis decimâ ſeptimâ Novembris 1707.

M. PETRO AZEVEDO, Doctore Medico, & Scholarum Profeſſore, Præſide.

An hydropi aliquandò balneum frigidæ?

* Galen. lib. 3. de ſanit. tuend. cap. 4.

* Plin. lib. 25. cap. 7. & 18. cap. 4.

QUI univerſam curandi artem in philoſophicis ſtudiis tantùm poſitam eſſe credunt, ii prorsùs omnem ſanandi methodum ignorant. Nec minùs in delectabilis, argutæque deſidiæ ſalebras dilabuntur, qui jejuniis neotericorum hypotheſibus obcæcati, veterum monumenta contemnunt. Ab omni autem ſectæ genere alienus eſſe debet, qui non minùs ægrorum ſaluti, quàm exiſtimationi ſuæ conſulit. Plura certè neoterici ambitiosè jactitant, haud meliora his, quæ veteres tradiderunt: ſic qui antiquitùs curatu difficiles, aut inſanabiles cenſebantur morbi, ii noſtra ætate tot nuper inventorum incantamentis nihilominùs obſurdeſcunt. Confabulamur enim antiquitate politiùs; ambigua, & dubia conquiſitis rationibus eleganter expendimus; aſt in curando, ſi non inferiores, non feliciores veteribus eſſe videmur. Quid ergò ineptiſſimè ſuperbimus? atque illorum curandi normam experientiâ duce probatam flocci facimus? tribus quatuorve tantùm, à barbaris tamen commonſtratis præſidiis tumentes. Quot, quantiſque tempore Hippocratis medelæ morbis balnea fuerunt? cur tandem hæc oblivioni tradita? tantæ profectò neceſſitatis ea urbibus apud veteres reputabantur, ut præter publica balnea, quadrante ſolvenda, nobiles privata in proprium uſum conſtruebant; atque horum quiſque pauper videbatur, & ſordidus, niſi fulgenti pretioſorum lapidum nitore ſuorum balneorum parietes undique ſplendeſcerent; in quibus vario ſaxa decore certabant, Taygeti metalla, pinguis onyx, & diſtinctum maculis marmor Ophites. Genus balneorum triplex; calidorum, tepidorum, & frigidorum, quorum diverſitas pro variâ tempo ris, & occaſionis neceſſitate fuit conſtituta. Calidorum æſtu temperabatur frigus, laſſa labore corpora, & penè confracta refocillabantur jucundè. Blandâ tepidorum mulcedine ſordes eluere, & ſomnum capeſſere curabant. Frigidis verò lavabantur roboris, & ſanitatis ergò. Fidâ * medicorum obſervatione conſtat, eos, qui frigidis delectabantur, plus appetiviſſe, meliùs concoxiſſe, ac minùs ſitiiſſe, veniſſeque tandem ad labores poſtridie planè meliori corporis habitu, mole quidem magis compactâ, & vegetiore: cute verò duriore, ac denſiore. Hinc nemo è calidis egrediebatur, qui poſtmodùm crudâ non immergeretur, Martiâve virgine. Sic cognitâ in dies balneorum frigidorum utilitate & præſtantiâ, calidis damnatis, morbos curabant frigidis non ignobiles * medici, qui protogandæ vitæ, & firmando corpori illa inſervire exiſtimarunt. Deſine jam ampliùs mirari; nec æthiopem lavare credas, ſi fortè quis hydropem frigidâ lavatione curare tentet.

* Hipp aph. 57. lib. 4. & aph. 26. lib. 2.

HYDROPS à partibus, quas malè habet, nomina ſolet mutuari: ſic in capite aquoſus languor, hydrocephalus; in ſcroto hydrocele appellatur. Tres tamen à medicis hujuſce diri morbi ſpecies traduntur, quas Græci curioſi nominum τυμπανίτην, ἀνασάρκαν, & ἀσκίτην vocarunt; in primâ tympani inſtar venter vehementer intentus reſonat percuſſus: in ſecundâ totum tumoribus corpus inæquale fit: omnium communior aſcites, qui non causâ, ſed afficiendi modo, ab aliis diſtinguitur. Media corporis ſedes à ventris ſummo ad pedes uſque intumeſcit; ſuperiora ſæpe marceſcunt; difficilis reſpiratio, tumore abdominis diaphragmatis motum præpediente: adeſt urinæ paucitas & craſſities quia renes ſeri defraudantur ſecretione. Sitis vexat Tantalea, propter quam lepidè nautis ægrotos comparaveris alto in mari potu carentibus, qui dum aquis computrent madeſcentes, aquarum tamen deſiderio diſpereunt; motus lymphæ culpandus oris glandulas deſerentis, ac aliò corrivantis. Continetur hæc ſeri ſtillantis colluvies interdùm hydatidibus, quibus, veluti totidem tumoribus, unus fit abdominis ingens; interdùm non ita minutis diviſa paludibus, uno includitur omento: fluit conſtanter, aut ex lymphæ vaſis, vel humoris, vel proprio diruptis vitio; aut ex vaſorum ſanguineorum poris nimis hiantibus, craſſiores tamen ſanguinis moleculas non admittentibus. Ea enim eſt vaſorum textura, & indoles, ut ægrè retineant, quod in illis tenuius evolvitur, ſi fortè illa nimis turgeant ſuccis difficulter circulantibus: quos diſpellere, aut promovere nequit ingenitus fibrarum elater, propter nimiam extenſionem jam prorsùs deperditus. Neque tamen tot malorum turbâ divexatis communius malum pepercit, id eſt, febris, quæ licet mitis ſit, continuitate penſat, quantum lenitatis præſe fert. Quid ergò? in tam viſcido, & ferè lutulento ſanguine nimiam, atque exlegem fermentationem cauſatis? quid ineptius? ſanguis in hydrope non muſto, ſed vapeſcenti ſimilis vino; quod paulò intenſiùs fermenteſcere nullus affirmaret Oenopola. Vulgatem occinis cantilenam, tardum nempè ſanguinis progreſſum? parvos certè in cognoſcendâ febris naturâ progreſſus & tu feciſti. Non omnis liquidorum torpor febris parens, imò hæc aliquandò expetenda, * ut in convulſione, apoplexia, in quibus nimis torpeſcit ſanguis. Febrem non tam vitium motûs in liquidis, quàm ſubſtantiæ, exiſtima, quæ ſi moleculis ſalinis nimis luxuriantibus, aut cum reliquâ maſsâ malè cohærentibus fuerit refertta, cor ad celeriores pulſuum agitationes ſollicitat, quarum modulum arteriæ ſequuntur ſimili concitæ causâ: ſic in hydrope febris non magna ſpectanda, in quo ſal obtusè agit; quia non diſſolutum; ferit tamen, quia non benè mixtum; in quo ſolida remiſsè micant, Cataclyſmo ſubmerſa. Hinc interruptum circuitionis penſum; prava liquidorum miſtio; devius ſecretionum error; functionum inertia.

* Lovverius de corde.

* Hip. de ratione victûs in morbis acutis.

STUPENDA ſolidorum, & liquidorum, quæ corpus conſtituunt, ad libellam proportio! mirandi utrorumque motûs, conſpirationes, potentiæ! his, tamquam ſtaterâ quâdam, ſanitatis momenta, & morborum perpenduntur. Enervatâ ſolidorum energiâ, & virtute oſcillandi remiſſiori factâ, ſanguis crebris illorum ictibus atterendus, ducenduſque in orbem, craſſeſcit, hæret in anguſtiis viarum, circuli expeditè deſcribendi planè oblitus. Hinc omnia repetenda, quæ hydrope detentos excruciant ſymptomata. Nec aliundè ſuſpicère, totum tumefieri fœdâ corpus albedine; lympha ſtagnat, ſuis tamen concluſa vaſis: nec alio pacto credas, ſeri ſtillantis in abdomen præſertim decidiſſe profluvium; ibi tortuoſi nimis canales, exiles valdè, ſic à ſanguine jam viſcido difficulter permeandi; qui dum molleſcentis abdominis receſſus perreptant, minùs habent elateris, quo ſanguinem quatiant, & diſpellant torpidum; hinc aquatum adulterata ſecretio. Hæc colluvies ſi particulis diverſæ naturæ gaudeat; luctâ inter ipſas, & fermentatio oritur, quâ vapores, ventique exurgunt, qui abdomen pulſum reſonare faciunt. Ut enim nunquàm aqua cum oleo benè miſcetur, niſi interveniente ſalino vinculo; ſic pars ſanguinis aquoſa ultrò deſerit aliarum conſortium, ſubtilibus deſtituta particulis, id eſt ſalinis, libero tantùm liquidorum curſu, ac jugi fibrarum quaſſu evolvendis. Negas circuitionem præpeditam, & interruptum fibrarum elaterem hydropis eſſe causam? Ecce tibi ex tranſverſo * experimentum non ſemel inſtitutum: injice cor inter, & diaphragma vinculum, animal hydrope laborare facies: ſic pariter agunt viſcerum in abdomine contentorum tumores, partium vincula, quæ dum liquida retardant, ſeri effuſionem promovent. Hâc ratione in tumoribus internis, & glandularum infarctu, non adeo tuta effrænata potûs ingurgitatio, hydropis interdum nutrix: * *inundationem quandam inducit, nam tardi tranſitûs eſt.* Torpet ſanguis? languidè ſolida oſcillant? bibant ægrotantes, ut vivant; non verò explеantur, ut extinguantur: impares fibræ tanto aquæ diluvio ferendo fatiſcunt. Sanguinis viſcidi corpuſcula in glomos complicata largo aquæ potu expedire tentas? nil abſurdius; compactiora reddes inſtar butyri aquâ multoties conquaſſati; pingues autem ſulphuris concretus, & veluti contextus reſinoſi perperam aperiuntur aquoſo *menſtruo*, quo, ſi nimium illud fuerit, ſubtilia ſalis ramenta, ſine quibus languet effœtus ſanguis, diſſoluta evaneſcunt magis tenuata. Sic diuturnæ febres, pertinaces morbi, infamis ob immoderationem miſſio ſanguinis, hydropem accerſunt: hi vitæ hoſtes, quò plùs ſubtilium partium furantur, eo magis ſolidorum elaterem infirmant, ſine vivido ſanguine intendi ineptum, relaxari aptiſſimum. Hinc non minùs huic morbo obnoxii, vini libidine ad uſque ludibria ebrioſi, qui ſapido exuſti igne à ſe tandem exhalare faciunt plures particulas, ſolidorum incitamentum, liquidorum virtutem. Illa redintegrare cupis? morbus incipit? Vires non adhuc fractæ? nullus in viſceribus tumor? florida denique ægrotantis ætas? frigidâ illum audacter immerge; redibit priſtinus functionum vigor, ſanitatis documentum.

* Hipprocrates lib. II. de diæta.

* Sindenham fol. 70. & 309.

BALNEORUM frigidorum virtus remediis etiam præſtantiſſimis non inferior, interdum enim major; magnas tacitè impertit humanæ machinæ alterationes, ne à luxu quidem, & medicaminum vulgarium inani pompâ expectandas: difficile dictu, ſuccos magis immutando, an ſolida afficiendo, utilis. Cave, credulus exiſtimes balneo, etiam tepido, habitum corporis relaxari; imperviosque tranſpirationis meatus aperiri; aut, quod magis ridiculum, per cæca cutis foramina aquam in corpus penetrare; obſtat quidem ipſa aquæ ſubſtantia, denſior, & ponderoſior aere, craſſior tranſpirationis materie. Illa undique corporis ſuperficiem ambiens, æqualiter eam premit, & foraminulis cutis applicata obicem ponit materiæ per ea alioquin erupturæ. Idem corpori aquâ immerſo accidere eredas, quod *Alembico* contingit, cujus capitellum aquâ plenum eſt, quæ vapores rei deſtillandæ per capitelli poros avolare non ſinit, ſed intùs retinet per *Alembici* roſtrum exituros. Hinc non malè deducenda eximia balneorum virtus ad promovendam urinæ ſecretionem, quâ per viam maximè commodam feliciter avertitur deliquati ſeri diluvium, proxima hydropis materies. Sed ex omni balneorum genere ſecriùs id præſtat frigidum; quo non ſolùm vaſa cutis ac glandulæ, ſudoris incernicula, coarctatæ exprimuntur, & liquida ad centrum propulſantur, ſed ſtricta tranſpirationis oſcula non inutiliter circumcluduntur. Hinc * *balnea frigida quamdam præbent caliditatem.* Verùm te jam prohibitæ tranſpirationis nomine exterritum muſſitare ſubaudio: quid ergo? neſcis ne, plura, quæ ſemper retenta, eſſent nocitura, aliquandò evacuari non convenire: quid magis corpori inimicum, quàm alvinis ſcatere fœcibus? non deeſt tamen * Medicus experientiâ formatus, qui illas ne levi quidem clyſtere aliquando deturbare non audet. Ideo rem meliùs conſidera; quidquid eſt tranſpirando per cutim fugiturum, id ferè totum ſal *urinoſus* eſt. Judex eſt lingua corpori abundanter tranſpiranti applicata ſalſum percipiens guſtum urinæ ſalſedini non diſſimilem. Hujuſmodi ſal balneo præſertim frigido repulſus, penè jam deficientes fermentationes erigit; ſeri ſanguinis diffluentis laticem cum ſulphureâ ejuſdem ſubſtantiâ miſcet, ſolida inſtigat ad oſcillandum alacriùs: hinc in centro tritus validior, liberior liquidorum fluxus, abundantior ſubtilium particularum evolutio; quibus tranſpiratio, parva alioquin per cutem egreſſura, per os, & nares in balneo copioſa; à balneo undique conſertiſſima. Num hac de causâ cor aquâ immerſum fabricata eſt natura? ſubtiliores ſcilicet particulæ avolare affectantes, cum ſanguine remiſtæ, aptæ ad motum, ad fluendum accommodæ. Dubitas depreſſam, & ferè expirantem liquidorum, & ſolidorum virtutem in balneo erigi, & excitari? tange pulſum, fortiùs certè, & vegetiùs micantem. Parvum id juvamen ad hydropem curandum cenſes, laticis jam delapſi, atque in abdomine exundantis memor? illum ad circuitionis penſum adigent cutis fibræ intenſiùs oſcillantes, atque frigidæ aculeis identidem exilientes: hæ dum frigore contrahuntur, ac irritatæ æqualiter undique criſpantur, earum motum interna ſolida neceſſitate quâdam mechanicâ inſequuntur; quorum contractiunculis urgetur, & quaſi exprimitur ex partibus effuſus latex, regias circuitionis vias repetiturus: hinc æquilibrii reſtitutio, ſuperati obſtructionum obices, magnus urinæ proventus, tumentium partium demiſſio.

* Celſus lib. 3. cap. 21.

* Hipp. aphor. 21. lib. 5.

POSTHAC balnei frigidi præſtantiam in hydrope curando quis negaverit? aut quis paratu facilis hoc remedii genere non potiùs oblectetur? quod dum externa eluit, interna vindicat à colluvie totum fœdante corpus. Sint procul cathartica, quibus forſan enervatus ſanguis magis colliqueſcit vitio lymphæ gliſſente. Sic * ægrotum molliri cibo, quàm medicamento melius eſt. Releganda diuretica infido ſæpe eventu, liquidorum turbatio. Paracenteſis aliquando utilis; ſed non ſemper ſanat emiſſus humor, ſed alteri locum facit mox mox corrivanti. Quanto tutius, jucundiuſve calidâ tempeſtate per hanc frigidæ lavationem lymphaticus error curatur: eâ namque ſolidorum elateres jam planè mucidi intenduntur; quibus liquida conquaſſata liberiùs fluunt, deſtinatis incerniculis exuberantes ſuccos depoſitura: ſic inter ſolida & liquida amiſſum reſtituitur æquilibrium; quo tota ſtat ſanitatis felicitas. Hinc mitte mirari, acerbiſſimos lithiaſi laborantium dolores incantamenti inſtar ſedatos balneo; hoc enim non relaxari partes exiſtimes, imò premi æqualiter, & ad libellam reduci: ſic doloris ſenſus vaneſcit. Id tibi non placet? Papillares renum cavernæ abundantiori ſeri proventu per balneum turgidæ, lapillorum humore jam innatantium non convelluntur affrictu. Neque illud miſerrimi morbi genus, in quo ſimul æger & ſiti & aquæ metu cruciatur, ὑδροφοβίαν Græci appellant, aquæ immerſione ſanatum admireris; fibrarum aquæ frigore æqualiter oſcillatium, & ſuſceptum vitus excutientium effectus eſt. Te angit crupuloſus ille periculi timor? ne infirmum corpus in aquâ frigidâ vexatum nervorum diſtenſio abſumat: medicorum * monumenta revolve, in quibus juvenes tetano correptos frigidæ perfuſione ſaneſcere, proditum eſt. Adhuc hæres? & caloris jam languidi ſuffocationem times? doctis philoſophiæ nugis implicaris; quibus ſi modum non feceris, periculum non mediocre erit, ne, ut plerique alii, tu quoque in illis dialecticæ gyris, atque mæandris tamquam apud Sireneos ſcopulos conſeneſcas: experientiæ tantùm crede, fido medicinæ interpreti: hac innixi Angli Medici nunc frigido balneo curant hydrope obſeſſos, ætate tamen florentes, validos adhuc, & æſtate mediâ; neque ad hanc methodum temerè aut ſolo æſtuantis imaginationis auſo ducuntur; ſed duorum bajulorum obſervatione inſtructi. Illi exonerandis navibus vitam quæritantes, atque hoc morbi genere mediocriter impliciti, dum ſuo in opere occuparentur, aquis quotidie pectore tenùs immergebantur, ac ſine alio remedio convaluerunt. Nec id aquæ maris præſertim acceptum referti putes: idem obſervatum quâcumque aquâ, modo frigida ſit, quâ ſolâ cachecticis, arthriticis, ſtomacho & capite debilibus multoties medebatur veneranda antiquitas.

Ergò aliquandò hydropi balneum frigidæ.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Claudius du Freſne.
M. Antonius le Clerc.
M. Philippus Hecquet.
M. Joannes-Baptiſta Chomel Medicus Regis ordinarius, & Regiæ ſcientiarum Academiæ Socius.
M. Joſephus Pitton Tournefort Regiæ ſcientiarum Academiæ Socius, & in horto Regio Botanices Profeſſor.
M. Andræas Criſé.
M. Franciſcus Maillard.
M. Joannes Poiſſon Medicus Regis ordinarius, Sereniſſimi Burgundiæ Principis primarius.
M. Petrus Paulus Guyart, Regii Mutilatorum Noſocomii Medicus ordinarius.

Proponebat Pariſiis ALEXANDER LE FRANÇOIS, Pariſinus, Baccalaureus Medicus. A. R. S. H. 1707.